

Jaana Kavonius
Myllärinkatu 4
08100 LOHJA

29.03.2023

5650/R/42142/20

Asia:

1 TÖRKEÄN PETOKSEN YRITYS
TI 01.01.2019 - PE 29.03.2019
SALO

Tapahtuma-aika:
Paikkakunta:

TI 01.01.2019 - PE 29.03.2019
SALO

Tapauspäätös:

ASIA: 1 29.03.2023 KUKKO, MARKKU
RIKOSYLIKONSTAAPELI

Asiassa ei ole syytä epäillä rikosta, esitutkintaa ei toimiteta
Tutkinta päätetty.

Perustelu ja sovellettavat
lainkohdat:

ALKUTIEDOT:

Jaana Kavoniuksen mukaan Matti Vornanen on syyllistynyt törkeän petoksen yritykseen valehtelemalla, ettei Matti Vornasen ja Elisa Palosen välillä ole tehty avio-ositusta.

Kavoniuksen mukaan Elisa Palosen entinen aviomies Matti Vornanen on joulukuussa 2018 sekä 2.1.2019-3.1.2019 useita kertoja myöntänyt hänelle, että Matti Vornasen ja Elisa Palosen välillä on tehty avioeron yhteydessä ositus ja, että osituksesta on laadittu osituskirja.

Kavoniuksen mukaan Matti Vornanen on, saatuaan tiedon, ettei hän ole kuolinpesän osakas osituskirjan olemassaolon vuoksi, yrittänyt kiristää kuolinpesän osakkaita vaatimalla, että mikäli omaiset eivät suostu maksamaan Vornaselle kohtuullista korvausta pesästä, hän ei tule todistajaksi testamenttia koskevaan oikeudenkäyntiin.

Kavoniuksen mukaan, kun kiristysyritys ei ole tuottanut tulosta, Vornanen on vastoin aiemmin kertomaansa väittänyt Varsinais-Suomen käräjäoikeudelle ja pesänselvittäjä Riitta Leppiniemelle, ettei ositusta ole tehty.

MUUTA:

Matti Vornasen ja Elisa Palosen avioliitto on päättynyt vuonna 2004. Osapuolet ovat laatineet asiassa 10.12.2004 ositussopimuksen.

Elisa Palonen on kuollut 14.11.2018.

Elisa Palosen kuolinpesän osakkaat ovat hakeneet 3.1.2019 kuolinpesälle pesänselvittäjää Varsinais-Suomen käräjäoikeudesta. Elisa Palosen kuolinpesälle on määrätty pesänselvittäjä 21.3.2019 (H 19/129). Pesänselvittäjäksi on määrätty asianajaja Riitta Leppiniemi.

Elisa Palosen kuolinpesän perunkirjoitus on toimitettu 5.6.2019. Perunkirjoituksessa on huomioitu Matti Vornasen ja Elisa Palosen välillä toimitettu ositus.

29.03.2023

5650/R/42142/20

PÄÄTÖS:

Esitutkintaa ei aloiteta, koska ilmoitustietojen ja muun selvityksen perusteella esiin ei ole tullut sellaisia seikkoja, joiden perusteella poliisilla olisi syytä epäillä asiassa rikosta.

(Esitutkintalaki 3 luku 3 § 1 mom.)

PERUSTELUT:

Kiristuksen yritys

Rikoslain 31 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan kiristyksestä tuomitaan se, joka muulla kuin 1 §:ssä tarkoitetulla uhkauksella pakottaa toisen luopumaan taloudellisesta edusta, johon rikoksentekijällä tai sillä, jonka puolesta hän toimii, ei ole laillista oikeutta. Rikoslain 31 luvun 3 §:n 2 momentin mukaan kiristuksen yritys on rangaistava.

Hallituksen esityksen (HE 66/1988 vp, s. 100) mukaan kiristyksessä käytettävän uhkauksen ei välttämättä tarvitse olla oikeudenvastainen. Uhkauksen täytyy olla sillä tavalla todellinen, että se saa kohteena olevan henkilön taipumaan uhkaukseen. Mikäli taas on kysymys yrityksestä, uhkauksen on oltava ainakin sellainen, että se yleisen kokemuksen mukaan on omiaan saamaan uhatun taipumaan.

Kavoniuksen mukaan Vornanen yritti kiristää Palosen omaisilta rahaa perintönä, vaikka hän ei ole avioeron ja osituksen vuoksi oikeutettu rahasuorituksiin pesästä. Kavoniuksen mukaan Vornanen vaati, että "jos omaiset eivät suostu maksamaan hänelle "omantunnon mukaan" kohtuullisesti "jotain" rahaa pesästä, niin hän ei tulekaan todistajaksi Ruohosta koskevaan esitutkintaan ja moitekanteeseen". Kavoniuksen mukaan hän ja omaiset ovat vastanneet Ruohosen kiristysyritykseen tiukkasanaisesti, että mihinkään tuollaiseen kiristykseen kukaan ei suostu.

Kavonius on täydentänyt ilmoitustaan 6.4.2020. Kavoniuksen mukaan Vornasen asiaton toiminta on jatkunut 5.4.2020. Kavonius on toimittanut sähköpostinsa liitteeksi Matti Vornasen 5.4.2020 lähettämän sähköpostin, jossa Vornanen kirjoittaa: "En ole tekemässä rikosilmoitusta, mutta voisin toimia heidän ajamassa asiassa todistajana. Olenhan ainut, joka on ollut Ruohosen kultissa mukana jonkin aikaa. Tiedän asioita, joista muut ovat kuulleet vain huhuja ja arvailuja. Mutta, todistamiseni edellyttää, että Elisan perilliset tunnustavat Elisan ja minun välisen ositus sopimuksen mitättömäksi, niin kuin Elisan allekirjoittama testamentti on Ruohosen pakottama ja siten mitätöitävä." Kavonius on vastannut 6.4.2020 Vornaselle, että "Viestintäsi Palosen omaisille ja minuun on täysin asiatonta ja olen selväsanaisesti jo vuonna 2018 ja uudelleen 2019 kirjallisesti ilmoittanut sinulle, että kukaan Palosen omaisista eikä allekirjoittanut tai kukaan Palosia ja edesmenneen Palosen yritystoimintaa edustavista tahoista ei missään olosuhteissa tule suostumaan tietenkään perusteettomiin rahavaatimuksiisi."

Saadun selvityksen perusteella Vornanen on uhannut kieltäytyä todistamasta testamenttia koskevan asian esitutkinnassa ja moitekanteessa, mikäli kuolinpesän osakkaat eivät maksa Vornaselle "kohtuullisesti jotain rahaa"

kuolinpesästä. Kuolinpesän osakkaat eivät ole taipuneet Vornasen uhkauksiin. Jotta kyse olisi kiristuksen yrityksestä, olisi uhkauksen oltavan sen laatuinen, että se olisi omiaan saamaan pesän osakkaat maksamaan hänelle vaaditun rahamäärän.

On arvioitava, olisiko sillä seikalla, että Matti Vornanen ei tule todistajaksi testamenttia koskevan asian esitutkintaan ja moitekanteeseen, voinut olla sellainen vaikutus pesän osakkaisiin, että he olisivat maksaneet Vornaselle hänen vaatimansa erikseen määrittelemättömän osuuden pesästä.

Poliisin tietojen mukaan Matti Vornanen ja Elisa Palosen ovat olleet avioliitossa vuosina 1990-2004, joten voidaan arvioida, että Vornasen todistamisella voi olla jotain merkitystä tulevissa rikos- ja siviiliprosesseissa. Koska Palosen ja Vornasen avioliitto oli kuitenkin päättynyt ensimmäisen vaatimuksen kohdalla 15 vuotta sitten, voidaan katsoa, että Vornasen todistamisen merkitystä asiassa on ollut tällöin hyvin vaikea arvioida. Lisäksi on huomioitava, että asiaan liittyvät rikos- ja siviiliprosessit ovat olleet hyvin alkuvaiheessa. Edellä mainitut seikat huomioon ottaen on katsottava, että kyseessä ei ole ollut sen laatuinen uhkaus, että se olisi yleisen kokemuksen mukaan ollut omiaan saamaan pesän osakkaat taipumaan Vornasen vaatimukseen. Esitutkintaa ei aloiteta.

Petos

Rikoslain 36 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan petoksesta tuomitaan se, joka, hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä taikka toista vahingoittaakseen, erehdyttämällä tai erehdystä hyväksi käyttämällä saa toisen tekemään tai jättämään tekemättä jotakin ja siten aiheuttaa taloudellista vahinkoa erehtyneelle tai sille, jonka eduista tällä on ollut mahdollisuus määrätä. Rikoslain 36 luvun 1 §:n 3 momentin mukaan petoksen yritys on rangaistava.

Kavoniuksen mukaan Elisa Palosen entinen aviomies Matti Vornanen on joulukuussa 2018 sekä ajalla 2.1.2019-3.1.2019 myöntänyt useamman kerran hänelle, että avioeron yhteydessä Matti Vornasen ja Elisa Palosen välillä on laadittu osituskirja Pekka Männistön asianajotoimistossa, joista yksi kappale on Juha Ruohosen hallussa.

Kavoniuksen mukaan Matti Vornanen on, saatuaan tiedon, ettei hän osituskirjan olemassaolon vuoksi ole kuolinpesän osakas, yrittänyt kiristää kuolinpesän osakkaita vaatimalla, että mikäli omaiset eivät suostu maksamaan hänelle kohtuullista korvausta kuolinpesästä, hän ei tule todistajaksi oikeudenkäyntiin. Kavoniuksen mukaan, kun kiristysyritys ei tuottanut tulosta, Vornanen on väittänyt Varsinais-Suomen käräjäoikeudelle ja pesänselvittäjä Riitta Leppiniemelle, ettei ositusta olisikaan tehty.

Petosrikoksen tunnusmerkistön täyttymistä arvioidaan tuomioistuimen ja pesänselvittäjän kautta.

Tuomioistuin

Petossäännökset voivat tulla sovellettavaksi myös silloin, kun julkista valtaa käyttävää viranomaista erehdytetään toimimaan jonkun osapuolen hyödyksi tai vahingoksi. Prosessipetoksella tarkoitetaan tuomioistuimen tai muun

lainkäyttöviranomaisen erehdyttämistä rikos-, riita- tai hallintolainkäyttöasiassa antamaan jotakin osapuolta taloudellisesti suosiva tai vahingoittava virheellinen päätös. Petoksen tunnusmerkistön kannalta tällöin on usein kyseessä taloudellisen vahingon aiheuttaminen sille, jonka eduista erehtyneellä on ollut mahdollisuus määrätä (Rikosoikeus 2022, Tapio Lappi-Seppälä, Kaarlo Hakamies, Dan Helenius, Sakari Melander, Kimmo Nuotio, Timo Ojala, Ilkka Rautio).

Hallituksen esityksen mukaan prosessipetoksen on katsottu täyttyvän silloin, kun joku on väärin tietoihin perustuvan oikeuden päätöksen johdosta kärsinyt taloudellista vahinkoa, mikä tosin ei aina edellytä lopullista taloudellista menetystä. Ennen mainittua hetkeä prosessipetos olisi yritysasteella, mikä sekin on rangaistavaa (HE 6/1997 vp, s. 31).

Näin ollen petoksesta rankaiseminen edellyttää, että erehdyksen aikaansaamasta määräämistoimesta (oikeuden päätöksestä) aiheutuu uhrille taloudellista vahinkoa.

Poliisille toimitetun selvityksen perusteella Matti Vornanen on ilmoittanut sähköpostitse Varsinais-Suomen käräjäoikeudelle 20.3.2019, ettei hänen ja Elisa Palosen välillä ole toimitettu ositusta. Vornanen on kirjoittanut tuomioistuimelle osoitetussa sähköpostissa, että "1. Hyväksyn hakemuksen vaatimuksen mukaisesti", "2. Olen pesän osakas" ja "3. Omaisuutta ei ole jaettu". Poliisille toimitetun ositussopimuksen mukaan Matti Vornanen ja Elisa Palosen välillä on kuitenkin toimitettu ositus 10.12.2004. Näin ollen, koska puolisoitten välillä on todellisuudessa toimitettu ositus, voidaan katsoa, että Matti Vornanen on erehdyttänyt tuomioistuinta.

Prosessipetoksen tunnusmerkistö edellyttää erehdyttämisen lisäksi, että tuomioistuin tekee erehdyksen vallassa jotakin osapuolta taloudellisesti suosivan tai vahingoittavan virheellisen päätöksen.

Asiassa pesän osakkaat ovat hakeneet Elisa Palosen kuolinpesälle pesänselvittäjää. Varsinais-Suomen käräjäoikeus on varannut Elisa Palosen entisille puolisoille tilaisuuden tulla kuulluksi, sillä käräjäoikeudella ei ole ollut tietoa siitä, onko entisten aviopuolisoiden ja Elisa Palosen välillä suoritettu ositusta, vai ei. Mikäli ositusta ei ole toimitettu, tulee entisiä aviopuolisoita kuulla pesänselvittäjän määräämisestä. Todettakoon, että Matti Vornanen ei ole vastustanut pesänselvittäjän määräämistä. Koska tuomioistuin on vain pesän osakkaiden hakemuksen mukaisesti määrännyt Elisa Palosen kuolinpesälle pesänselvittäjän, eikä tilanteessa ole tehty mitään osapuolta taloudellisesti suosivaa tai vahingoittavaa virheellistä päätöstä, ei prosessipetoksen tunnusmerkistö asiassa täyty. Esitutkintaa ei aloiteta.

Asiassa voi tulla arvioitavaksi väärän todistuksen antaminen tuomioistuimelle koskeva rikoslain 16 luvun 8 §:n 1 momentti. Sen mukaan väärän todistuksen antamisesta viranomaiselle tuomitaan se, joka antaa viranomaiselle oikeudellisesti merkityksellisen totuudenvastaisen kirjallisen todistuksen tai siihen rinnastettavan teknisen tallenteen taikka laadittuaan sellaisen todistuksen tai tallenteen antaa sen toiselle sanottuun tarkoitukseen käytettäväksi. Rangaistuksen ollessa sakko tai vankeutta enintään kuusi kuukautta, on kyseinen rikossäännös kuitenkin rikoslain 8 luvun 1 §:n nojalla vanhentunut 20.3.2021.

29.03.2023

5650/R/42142/20

Pesänselvittäjä

Jaana Kavoniuksen mukaan Matti Vornanen on valehdellut pesänselvittäjä Riitta Leppiniemelle, että hänen ja Elisa Palosen välillä ei ole tehty ositusta.

Poliisi on kysynyt asiassa selvitystä pesänselvittäjä Riitta Leppiniemeltä. Leppiniemi on kertonut selvityksessään 7.3.2023, ettei hän muista, mitä Vornanen on hänelle mahdollisesta osituksen tekemisestä tai tekemättömyydestä sanonut. Leppiniemen mukaan se, että Elisa Palosen ja Matti Vornasen välillä oli tehty ositus, selvisi jo hyvissä ajoin ennen perunkirjoitusta.

Leppiniemen mukaan hän on saanut todennäköisesti pesän osakkaalta tai avustajalta tiedon siitä, että ositussopimus olisi jonkun riita-asian yhteydessä jätetty oikeudelle, ja siksi ositussopimus oli heidän toimistostaan tilattu. Leppiniemen toimittaman sähköpostin mukaan Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus on toimittanut osituskirjan heille 17.4.2019.

Leppiniemen mukaan hän ei ole saanut Varsinais-Suomen kärjäoikeudelta tietoa siitä, että Vornanen olisi ilmoittanut kärjäoikeudelle, ettei ositusta ole tehty. Leppiniemen mukaan hänelle ei ole toimitettu Varsinais-Suomen kärjäoikeuden päätöstä 19/11254 (H 19/129, annettu 22.3.2019), jonka perusteluissa on kirjattu, että Vornanen olisi antamassaan lausunnossa todennut, että hänen ja Palosen välillä ei ole toimitettu ositusta. Leppiniemi kertoo, ettei hän tiennyt tällaisen päätöksen olemassaolosta. Leppiniemen mukaan hän on saanut kärjäoikeudelta ainoastaan erillisen määräyskirjan (H 19/129, annettu 21.3.2019), jossa hänet määrätään pesänselvittäjäksi. Määräyskirjassa ei ole eritelty asiassa kuultujen, kuten entisten puolisoitten antamia lausumia asiassa.

Riitta Leppiniemi on kertonut, ettei hän muista, mitä Vornanen on hänelle mahdollisesta osituksen tekemisestä tai tekemättömyydestä sanonut. Leppiniemi on myös kertonut, ettei hän ole saanut Varsinais-Suomen kärjäoikeudelta tietoa siitä, että Vornanen olisi ilmoittanut kärjäoikeudelle, ettei ositusta ole tehty. Leppiniemen mukaan hänelle oli selvinnyt varhaisessa vaiheessa, että ositus on tehty. Koska asiassa ei ole ilmennyt, että pesänselvittäjää olisi tutkintapyyntöä ilmoitetulla tavalla erehdytetty, ei asiassa ole ilmennyt syytä epäillä Vornasen syyllistyneen asiassa petoksen yritykseen. Esitutkintaa ei aloiteta.

Esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan poliisin on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muutoin on syytä epäillä, että rikos on tehty.

Hallituksen esityksen (HE 222/2010 vp) mukaisesti rikosta on syytä epäillä, kun huolellisesti asioita harkitseva ihminen havaintojensa perusteella päätyy tällaiseen tulokseen. Pelkkä poliisille tehty tutkintapyyntö ei ilman muuta johda esitutkinnan käynnistymiseen, koska säädös jättää esitutkintaviranomaiselle harkintavaltaa. Väitteelle rikoksen tapahtumisesta on esitettävä asianmukaiset konkreettiset perusteet. Esitutkinnan aloittamista harkittaessa on huomioitava, että esitutkinnan tarkoituksena on nimenomaan rikosten tutkiminen, ei mahdollisten muiden oikeudellisten erimielisyyksien selvittäminen. Tutkintakysymyksen arviointi tehdään kustakin yksittäistapauksesta ilmenevien seikkojen perusteella.

29.03.2023

5650/R/42142/20

ASIANOSAISELLE TIEDOKSI:

Tämä päätös ei vapauta mahdollisesta vahingonkorvausvelvollisuudesta.
Asianomistajalle jää itsenäinen syyte- tai kanneoikeus.
Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 14 §:n mukaan
asianomistaja saa itse nostaa syytteen rikoksesta, josta
esitutkintaviranomainen on päättänyt, ettei esitutkintaa toimiteta tai että se
keskeytetään taikka lopetetaan.
Tähän päätökseen ei voi hakea muutosta valittamalla.
Tyytymätön voi harkintansa mukaan kannella päätöksestä.
Asiassa voidaan tehdä uusi harkinta, jos asiassa ilmenee uutta selvitystä.

TURKU

29.03.2023

Lisätietoja:

Markku Kukko
Tutkinnanjohtaja
0295446923

Päätöksestä on ilmoitettu

29.3.2023 kirje
☒ Asianomistaja
☐ Rikoksesta epäilty
☒ Muu
Anja Myrjä
Johanna Mieskonen
Olavi Paltanen
Reeta Paltanen
Riitta Leppimäki
Jaana Kauranen
Juha Rönkänen
Matth Vornanen